

CHRISTOPHORI RANZOVII

Equitis Holsati

EPISTOLA

AD GEORGIVM CALIXTVM

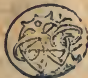
Professorem Helmstedensem

Qua sui ad Ecclesiam Catholicam accessus rationes exponit.

Bibliotheca Transpontinae.

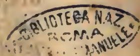
EXCVSA ROMÆ MDCLXII.

Typis S. Congreg. de Propaganda Fide.

SVPERIORVM PERMISSV.

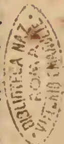
CL. DOCTISSIMOQVE VIRO GEORGIO CALIXTO CHRISTOPHORVS RANZOVIVS

Sal. plur. dicit, vouetque æternam.

ITERAS tuas a. d. VI. Maij datas, doctiſſime idemq; optime Calixte, plane quales ſperabam accepi, nempe modeſtiæ & humanitatis, tum vero officioſi erga me affectus plenas. Indicant illæ, itidem vt aliæ ſub idem tempus ex patria perlatæ, quam ſolliciti mea de re fuerint homines ſui omnium incurioſiſſimi: qui cum nihil Romæ ſpectatu dignum putent præter publicorum operum moles, & priſci ſplendoris indices parietinas; nec niſi cum ſtabularijs, laniſtis, & ſaltatoribus plerique verſentur, me viros pios doctoſque frequentantem, quibus hæc vrbs abundat, in fidei catholicæ veritatem inquirere ægreferunt. Sed illi de ſe viderint: ego quidem pro eo quo teneor æternæ felicitatis deſiderio, ſtudij humani curioſitatem nuſquam melius exerceri credo, quam in

negotio salutis; quæ extra vnam veramq; Christi Ecclesiam sperari nullo modo potest. Proinde cum hæc præcipua Italicæ profectionis caussa mihi fuerit, sedulo hic disquirendum mihi existimaui de religionis capitibus, quæ Septentrionem infelici schismate separant a Romana cæteraque catholica Ecclesia. Eamque ad rem peropportuna mihi accidit amicitia Lucæ Holstenij, sacerdotis catholici ex Transalbiana nostra; viri & eruditione & humanitate singulari, & in SS. Patrum & Conciliorum lectione versatissimi. In eo præcipue me delectauit, quod ab omni sophistica futilitate & logomachia abhorreat; quippe qua veritatem catholicam luce meridiana clariorem, obfuscari tantũ tenebrisq; inuolui existimat. Eius consilio in discernendis fidei controuersijs regulam Vincentij Lirinensis, quem tua commendatione nosse & amare cæperam, adhibui: scilicet, diuinæ legis auctoritatem, & Ecclesiæ catholicæ traditionem: ita ut verum & indubitatum crederem quicquid sacra scriptura docet, dummodo interpretationis eius linea secundum ecclesiastici & catholici sensus normam dirigatur;

tur;

tur; non iuxta peculiarem cuiuſcunque demum veteris aut nouæ ſectæ opinionem detorqueatur.

Huius regulæ ductu dubitare non potui, quin ea certiſſima ſacræ ſcripturæ mens eſſet, & vera ac genuina eccleſiæ catholicæ doctrina, quam proxime ab Apoſtolis acceptam probatiſſimi primorum quinq; ſæculorum Patres, & quatuor Concilia generalia, quatuor Euangelijs antiquorũ iudicio comparanda, tradiderunt: tum etiam quod ſuppares ijſdem temporibus hiſtoriæ eccleſiaſticæ auctores ſcripto nobis conſignatum vnanimi conſenſu reliquerunt: nec aliunde primitiuæ Eccleſiæ ſenſum clarius certiuſq; erui poſſe exiſtimaui. Ita vt, quæcumq; primis iſtis ſæculis in dogmatibus fidei, Eccleſiæ Sacramentis, eorumq; vſu & ritibus; tum etiam in politia & diſciplina publica, vbique, ſemper, & ab omnibus credita, probata, & vſitata fuiſſe certo ſciam, ea pro veris, & catholicis dogmatibus, ſacramentis, ritibus, legibuſque eccleſiaſticis amplectar & teneam. E contra eos, qui vel olim publicam iſtã vniuerſæ eccleſiæ doctrinam peruicaciter negarunt, adulterarunt, im-

pugnarunt; vel hoc tempore, veterum quorundam exemplo, negant aut impugnant, ideoque Ecclesiæ communionem deserunt; hæreticos, schismaticos, nouatores, & Ecclesiæ perturbatores fuisse, atque etiam nunc esse pronunciare non verear.

Quocirca primum ac præcipuum huius disquisitionis caput esse duxi, vt in ipsius Ecclesiæ nomen, naturam, & notas siue attributa sedulo inquirerem; quæ secundum Apostolum, domus Dei est, columna & firmamentum veritatis: & iuxta fidei symbolum, vna, sancta, Catholica, & Apostolica credi debet. Principio enim nisi vna sit, Ecclesia esse nequaquam potest. Cum enim corpus sit Christi capitis sui; vnius autem capitis nonnisi corpus vnum esse possit, vnam tantum, quacumque diffunditur, Ecclesiam esse necesse est. Ea autem vnitas vnius eiusdemq; fidei veritate, eorundem sacramentorum communione, pacis deniq; & concordiæ communis vinculo continetur. Ideoq; vbi fides diuersa est, & sacramenta non eadem celebrantur, neque coniuncta vnius fraternitatis in vna Dei domo cohabitatio, ibi

Ec-

Ecclesia vna non est. Vnde iam olim hac de re pronuntiauit Cyprianus: Deus vnus est, & Christus vnus, & vna Ecclesia eius, & fides vna, & plebs in solidam corporis vnitatem concordiæ glutino copulata. Scindi vnitas non potest: nec corpus vnũ dissidio compaginis separari, diuulsis laceratione visceribus in frusta discerpi. Quicquid enim à matrice discesserit, seorsim viuere & spirare non poterit, substantiam salutis amittit. Ex quo sequitur Catholicam Ecclesiam, quæ præcipua a parte Romana dicitur, cum Lutherana, Caluiniana, vel Anabaptistica vnam eandemque Ecclesiam nec esse, nec fingi posse. Cum istæ non solum ab ea discrepent multis fidei capitibus, diuersisque sacramentis; sed hostili quoque odio dissideant. Omnes enim istæ sectæ a Romana ecclesia eam ob causam superiori sæculo se disiunxerunt, quod non Ecclesiam Dei, sed satanæ regnum, & Antichristi sedem, atque ipsissimam Babylonem eam existimarent; ideoque Luthero classicum canente, omnibus salutem in Christo sperantibus, & animo & corpore fugiendam crederent. Neque hactenus susceptum semel

odium posuerunt. cum hoc ipso tempore Ecclesiæ hostes rerum potiti, templa Catholicorum inuadant, bonis spolient, Episcopatus supprimant, Monasteria subuertant, suæque sectæ doctrinam Catholicæ fidei abrogatæ substituant.

Sanctam quoq; credimus & profitemur Ecclesiam, quam Christus ipse, teste Apostolo, sanguine suo sanctificauit, mundans eam lauacro aquæ in verbo, vt exhiberet ipsam sibi gloriosam, non habentem maculam aut rugam, aut aliquid huiusmodi, sed vt sit sancta & immaculata. Quod cum Augustino retr. l. 1. c. 18. & alibi, ita intelligimus, non quasi iam sit, sed quæ præparatur vt sit, quando apparebit etiam gloriosa. Sancta tamen, quam Spiritus sanctus Christi Domini, vt cum Tertulliano loquar, vicarius nunquam deseruit, nunquam deseret; sed virtutum vbertate fœcundat, & sanctitatis magistram populo Dei constituit. Sane cum singulari Dei instinctu animus meus inde a puero ad veram pietatem anhelaret, & pauca a nostris scripta reperirem igni illi cælesti fouendo opportuna, quo diuini amoris incendium exardesceret; oblatis mihi tunc

catholicorum ſcriptorum meditationibus ſacris, cœpi ſtatim perſentiſcere, quanto ſuauius vberiuſq; Eccleſiæ illius filij de matris ſuæ vberibus ſpiritus dulcedinem, & pietatis nutrimentum ſugerent, quam qui externæ nutricis exſuccas & arétes mammas inani labore fatigant. Eoque prima mihi de Eccleſiæ illius ſtatu cognoſcendo ſuborta eſt cogitatio, neque enim veriſimile videbatur in ea arbore fidei medullam exaruiſſe, quæ tam vberes pietatis fructus gigneret.

Atque iſtam tunc coniecturam minime me feſelliſſe abunde deinceps Catholicorum hominum vſu & conuerſatione expertus ſum; maxime cum ad vrbem acceſſiſſem. Nam vbi tu ſuperſtitionibus, nugis, & nouitatibus me offenſum iri exiſtimaſti, ibi inſperato planeq; admirando ſpectaculo vniuerſa Catholicæ Eccleſiæ facies antiquæ pietatis ſanctitatiſq; plena, oculis animoque meo ſeſe aperuit, in ipſo Iubilæi, quod INNOCENTIVS X. Pont. Max. orbi Chriſtiano indixerat, principio. Vidi enim ſolemni ſupplicationis ritu ad Baſilicam Vaticanam procedentes numeroſiſſimas infantium ſcholas, agmi-

na Monachorum, & religiosorum hominum sodalitia; inde collegia diuersa Clericorum, & Ecclesiarum presbyteria. Clerum suum sequebatur Pontifex, veneranda Episcoporum corona circumfusus. Hunc populi Christiani Ducem, & Antistitem supremum immensa fidelium turba subsequebatur, eo animi ardore, vt cælum ipsum expugnaturi, manuq; violenta directuri viderentur, homines plerique omnes sacco tantum & cilicio tecti, & scipione viatorio armati. Vbi in porticũ ad limen Ecclesiæ peruentum, Pontifex in genua prouolutus, cum oratione super plebem data misericordiam diuinam implorasset; occlusas valuas non tam aperiens, quam diruens, primus templum ingreditur, rectaque pergit ad altare, preces solemnes inchoaturus. Interim non sine stupore spectaui, quo impetu populus ille ingens in Ecclesiam irrueret, limina certatim exosculantes, genibusque perreptantes; templum ingressi pars in terram proni, totoque prostrati corpore, pars B. Petri, vt vocant, Confessioni, & altaribus prouoluti, lacrymas precesq; funderent; & ad misericordiam Dei extorquen-

quendam non tam pectus palmis, quam cœlum ipſum inuidia tunderent. Hæc fateor noua tum viſa mihi, cui nihil ſimile apud noſtros antea obſeruatum; vbi homines ad orationem genuflexi non niſi in ſepulcrorũ memorijs picti ſculptiue conſpiciuntur. Sed nouitas illa clariſſimum antiquæ ſanctitatis indiciũ mihi præbuit: vnde Eccleſiam etiam nunc vitali vigore Spiritus ſancti vegetari regique certo perſpicerem. Eaque in ſententia magis confirmatus ſum, vbi populum illum agmine immenſo, & continua ſerie cæteras Eccleſias, precibus, ſtationibuſq; præſtitutas, obeuntem vidi; ſupplicationibus interim, & Litanijs ſuo quoſque ordine, ſed vno coniunctoque pietatis certamine diuinam opem expoſcentes. Tum vero perſpexi, quanta pietatis æmulatione peregrini ad Vrbem confluentes & publicis Eccleſiæ, & ſuæ quique nationis priuatis hoſpitijs excipiantur: ad hæc quo ſtudio curaque foueantur ægroti, quod fidem propemodum omnem excedit.

In tanto populorum & nationum numero facile perſpexi, quid catholica Eccleſia a ſectis factionibuſque priuatis diſtet:

cum hic omnes gentes omneſque linguæ vnius fidei & caritatis vinculo ſocientur; apud iſtos vnius eiuſdemque ciuitatis populus, ſæpe etiam familiæ ſingulæ, opinionum & parietum diuertigio ſeparatæ, ſuo quique in angulo Eccleſiam coarctatam exiſtiment, cæteroſque vt extorres ac profanos ferali odio auerſentur.

Chriſtus Dominus omnes gentes, & extremos terræ terminos hereditatem & poſſeſſionem a Patre accepit. patrimonium hoc ampliſſimum integrum, nec minuendum vnquam, tabulis dotalibus ſanguine ſuo obſignatis ſponſæ vnicæ contulit. Proinde mirandum, cum S. Auguſtino, qualem veſaniam patiantur hæretici, qui præciſi a compagine Eccleſiæ Chriſti, & partem tenentes, & totum amittentes, nolunt communicare orbi terrarum, quo diffuſa eſt gloria Chriſti; cui communicat catholica Eccleſia. Etenim Chriſtianorũ cum ſint hæreſes plures, atq; omnes ſe catholicos velint videri, alioſque præter ſe hæreticos nominent; vna eſt Eccleſia catholica, cui hæreſes aliæ diuerſa nomina imponunt, cùm ipſæ ſingulæ proprijs vocabulis, quæ negare non audeant, appellen-

lentur. Huius igitur Ecclesiæ tenenda est nobis communicatio, quæ Catholica est, & Catholica nominatur, non solum a suis, sed etiam ab omnibus inimicis. Velint enim nolint ipsi quoque hæretici & schismatum alumni, quando non cum suis, sed cum extraneis loquuntur, catholicam nihil aliud quam catholicam vocant. Non enim possunt intelligi, nisi hoc eam nomine discernant, quo ab vniuerso orbe nuncupatur. Hæc sola Ecclesia nos Deo seruat; hæc filios regno, quos generauit, assignat. quisquis ab ea segregatus adulteræ iungitur, a promissis Ecclesiæ separatur. Eius vnitatem, qui non tenet, Dei legem non tenet, non tenet Patris & Filij fidem, vitam non tenet & salutem. Quocirca, inquit, si tibi Angelus de cælo diceret: Dimitte Christianitatem orbis terræ, & tene partes Donati, (hoc est Lutheri vel Caluini), anathema esse deberet: quia te a toto præcidere, & in partẽ contrudere conaretur, & alienare a promissis Dei. Ecclesia sponsa Christi est, vt ait idẽ Augustinus, totum possidet quod a viro suo accepit in dote. Quæcunque congregatio cuiuslibet hæresis in angulo sedet,

con-

concubina est, non matrona. iactet se cum spuria prole contra Ecclesiam, & ancilla procax dominæ conuitia & iniurias ingerat; eijcietur tamen cum filijs suis, qui vtcunque nunc Christi patrimonium sibi arrogent, hæredes cum filijs liberæ numquam erunt. Neque enim Deum Patrem habere potest, qui non habet Matrem Ecclesiam.

Et ne quis hanc Matrem fidelium, Arcam salutis, & Christi Tabernaculũ ignorare posset, in Sole illud posuit, deditque in lucem gentium: atque vt Dei ciuitas conspicua appareret omnibus, in montis vertice eam eminere voluit. Quomodo enim gentes in tenebris & vmbra mortis sedentes ad eam conuerterentur, si veritatis luce extincta errorum nox ipsam oppressisset; vel admota Diogenis laterna in angulis esset quærenda? Ecclesiarum origines euoluenti omnium sæculorũ exempla occurrunt, quam fidei & religionis matricem & magistram singulæ agnoscãt. Taceo Britanniam, quatenus Angli, Saxonesq; nostri eam occuparant, S. Gregorij magni apostolatu per Augustinum sociosque Monachos Euangelij luce perfusam.

ſam. Cogita Saxoniam noſtram Ciſmarinam cum Prouincijs vicinis ad intimum Septentrionem porrectis, & extremam Thulen, S. Anſcharij prædicatione Catholicæ Eccleſiæ adiectam. Cogita reliquam Transrhenanam Germaniam, quæ extra veteris Romani Imperij limitem fuit, Bonifatij, VVillebrordi, Suiberti, & VVilhadi, aliorumq; ſanctiſſimorum hominum labore, & induſtria ad catholicæ fidei agnitionem, & Eccleſiæ vniuerſalis communionem perductam. Nunquid ea tunc inuiſibilis latebat Eccleſia, quæ Apoſtolicos viros prædicationis munere legitime inſtructos eo miſit? quæ recens fundatis eccleſijs Epiſcopos ordinauit? quæ ritus legeſque eccleſiaſticas, omnemque diſciplinam ſacram ijſdem tradidit? Si recentiora tempora ſpectemus, miraculo euidenti non caruit, quod auorum memoria de America, de vltima Africæ ora, & de Indiæ remotiſſimis Prouincijs Inſuliſq; factum ſcimus. Subtraxerat Eccleſiæ catholicæ veritatis hoſtis Prouincias & Regna, quæ ad Septentrionem vergunt, & vniuerſalis Eccleſiæ membra non ita pridem nobiliſſima in partes ſectaſque varias

diſcer-

diſcerpſerat; ita vt Chriſti patrimonium non exigua parte mutilatum videri poſſet: cum repente veritatis Sol, cui peruerſum & obſtinatum animum homines factioſi occluſerant, Prouincijs quas dixi remotiſſimis, & dira barbarie efferatis exoritur, ſuoque lumine longe lateq; omnia perfundit: vbi nunc Regna, & Prouinciæ propemodum infinitæ Chriſti iugo colla ſubmiſerunt; & religio catholica per Metropoles, Epiſcopatus, Academias celeberrimas, & religioſorum hominum Collegia infinita, lætiſſima propagine diffuſa floret. Quis vero neſcit, quibus auſpicijs, qua auctoritate, quorum opera & miniſterio id factum? Neque enim ex latebris noui & incogniti prædicatores emerſere, quod auorum memoria apud nos contigiſſe ſcimus; ſed Pontificum, Regumq; Catholicorum ſtudio agmina operariorum ad nouam meſſem, ex Catholicæ Eccleſiæ gremio fuere ſubmiſſa. Neq; nunc obſcurum vlli eſt, vnde Miſſionarij ad fidei Catholicæ reliquias inter hæreticos & ſchiſmaticos tuendas, vel veritatem de integro apud infideles propagandam ſubmittantur, qui omnium nationum

Col-

Collegia, non ſolum Romæ, ſed per cæteras omnes Orbis Prouincias, etiam in Iaponia, ſub primo Solis ortu à Pontificibus Romanis fundata non ignorat. Hoc Catholicæ Eccleſiæ ſtudium, hanc Pontificum, hanc Cardinalium curam vel præcipuam hic eſſe ſciunt, qui ſine odio & inuidia res Romanas inſpiciunt. Neq; eam inanem eſſe noſtro hoc tempore patitur Deus, quum non ita pridem certo nuntio ex Oriente perlatum ſit, Sinarum Regem cum familia & nobilitate præcipua, Chriſti fidem ſuſcepiſſe, Principumque exemplo myriades hominum paſſim ad baptiſmum properare: ita vt competentibus catechizandis vix omnes per Europam Sacerdotes, ſi eo mitterentur, ſufſecturi videantur.

Denique Apoſtolicam eandem Eccleſiam ſymboli definitione profitemur, eo quod originem, & ſucceſſionem ab Apoſtolis continua ſerie deductam vſq; in finem ſeruet. Conſtat enim, inquit Tertullianus, quod Chriſtus Ieſus Dominus noſter duodecim Apoſtolos, quos hæc appellatio miſſos interpretatur, lateri ſuo adlegerit, deſtinatos nationibus Magi-

ſtros, ad Patrem regrediens iuſſit ire, & docere nationes tingendas in Patrem, & Filium, & Spiritum ſanctum. Tum etiam quod Apoſtoli conſecuti promiſſam virtutem Spiritus ſancti ad virtutes & eloquium, primo per Iudæam conteſtata fide in Ieſum Chriſtum, & Eccleſijs inſtitutis; dehinc in Orbem profecti, eandem doctrinam eiuſdem fidei nationibus promulgauerunt; & proinde Eccleſias apud vnamquamque ciuitatem condiderunt: e quibus traduces fidei, & ſemina doctrinæ cæteræ exinde Eccleſiæ mutuatæ ſunt, & quotidie mutuantur, vt Eccleſiæ fiant, ac per hoc & ipſæ Apoſtolicæ deputantur, vt ſoboles Apoſtolicarum Eccleſiarum. Omne enim genus ad originē ſuam cenſeatur neceſſe eſt. Itaque tot ac tantæ Eccleſiæ vna eſt illa ab Apoſtolis prima, ex qua omnes; & ſic omnes primæ, & omnes Apoſtolicæ, dum vnam omnes probant vnitatem. Conſtat proinde omnem doctrinam, quæ cum illis Eccleſijs Apoſtolicis, matricibus & originalibus fidei, conſpirat, veritati deputandam; id ſine dubio tenentem, quod Eccleſia ab Apoſtolis, Apoſtoli a Chriſto, Chriſtus a Deo ſu-

ſuſcepit. Reliquam vero omnem doctrinam de mendacio præiudicandam, quæ ſapiat contra veritatem Eccleſiarum, & Apoſtolorum, & Chriſti, & Dei. Hæc ille.

Vnde facile perſpexi, Septentrionalem noſtram Eccleſiã, quamdiu eam fidei doctrinam & ordinationem retinuit, quam S. Anſchario prædicante ab Apoſtolica Sede ſuſceperat, vere Catholicam, vere Apoſtolicam fuiſſe; quippe ab Apoſtolico viro fundata, cui petente Ludouico Pio Gregorius IV. Sedis Apoſtolicæ Præſul ante Corpus & Confeſſionem S. Petri, publicam gentibus Septentrionalibus euangelizandi auctoritatẽ tribuerat. Sed cum poſt annos paulo minus DCC. eædẽ Prouinciæ per Lutheri emiſſarios, quorũ præcipuus apud nos fuit Ioannes Pomeranus, in partem ſectamque peculiarem pertraherentur; & noui iſti prædicatores, veteri fide & diſciplina partim abrogata, partim interpolata, Eccleſias Cathedraſque Epiſcoporum, qui vel exilio vel carcere mulctati deceſſerunt, inuaderent; & homines a ſeipſis orti, nouo more, ſine Epiſcopali ordinatione collegas & ſucceſſores ſibi conſtituerent; dubium non eſt,

 quin

quin Apostolicæ successionis serie interrupta eadem Ecclesia ex Catholica & Apostolica in hæreticam Lutheranam conuersa fuerit: vti etiam Cisalbiana vestra, quã a Suiberto & VVilhado Gregorij II. & Hadriani I. Apostolicorum Præsulum auctoritate fundatam, eadem pestis postea afflauit, & subuertit.

Dixi Ecclesias nostras Septentrionales Apostolicæ doctrinæ propaginem ex Romana accepisse, quam Apostolicam fuisse, atque etiam nunc esse, nemo vnquam sanus dubitauit: quinimo vt omnium Apostolicarum maxima & antiquissima, honoris prærogatiuam præcipuam semper obtinuit. Eius potentiorem principalitatem statim post Apostolorum tempora agnouit Irenæus. Eam statu felicem pronunciat Tertullianus, cui totam doctrinam Apostoli cum sanguine profuderunt; atque inde Africanis quoque Ecclesijs suam auctoritatem præsto fuisse testatur; eo scilicet, quod doctrinam fidemq; ex ea acceperit, ideoq; vt Matrem & Magistram coluerit vniuersa Africa. Hanc Petri Cathedram atque Ecclesiam principalem; hanc Ecclesiæ Catholicæ radicem

& matricem agnoſcit Cyprianus. In ea ſemper Apoſtolicæ Cathedræ principatū viguiſſe affirmat Auguſtinus. Vnde vniuerſa antiquitas hanc Sedem Apoſtolicam proprio & abſoluto nomine ſemper appellauit, & Epiſcopo ipſius Domni Apoſtolici titulum peculiarem tribuit. Ex ea vnitas ſacerdotalis exorta eſt, teſte Cypriano: quia Chriſtus, vt ſanctus ille martyr loquitur, ſuper vnum Petrum ædificat Eccleſiam ſuam, & illi paſcendas mandat oues ſuas; & vt vnitatem manifeſtaret, vnam Cathedram conſtituit, & vnitatis eiuſdem originem ab vno incipientem ſua auctoritate diſpoſuit. Et in pari conſortio honoris & poteſtatis, præ cæteris Apoſtolis primatus Petro datur, vt vna Chriſti Eccleſia, & Cathedra vna monſtretur.

Ob hunc primatum, ſiue potentiorem principalitatem Romanæ Sedis, neceſſe eſt ad eam omnem conuenire Eccleſiam; hoc eſt, eos qui ſunt vndique fideles, vt iam olim pronuntiauit Irenæus: ita vt catholicus cenſeri nullo modo pôſſit, qui eius Eccleſiæ communione non fruitur. Hanc Petri vnitatem qui non tenet, inquit Cyprianus, tenere ſe fidem credit? qui

Cathedram Petri, super quam est Ecclesia fundata, deserit, in Ecclesia se esse confidit? Nec quenquam latere potest historiæ ecclesiasticæ paulo peritiorem, quam sollicite olim Orientalium Ecclesiarum Episcopi de statu suo periclitantes, Romanæ Sedi fidem suam probare studuerint, eiusque exambierint communionem; vt Ecclesias, vel saluas retinerent, vel amissas recuperarent. Hanc primam Sedem ob eundem primatum nullius inferioris iudicio obnoxiam cæteræ omnes iudicem supremam in causis ecclesiasticis agnouerunt. ad eam a Conciliorum vel collegarum sententijs prouocarunt; iniurijs pulsati eius poposcerunt auxilium, quod Petrus & Athanasius Alexandrinæ, Meletius & Paulus Antiochenæ, Paulus & Ioannes Chrysostomus CPlitanæ Ecclesiæ Patriarchæ efficax & opportunum experti sunt. E contra Dioscorum Alexandrinum ideo ab vniuerso Chalcedonensi Concilio damnatum depositumque legimus, quod excommunicationis sententiam S. Leoni intentans, primam Sedem iniuria contumeliaque affecisset. Hunc primatum Christianissimi quiq; Imperatores agnouerunt.

Ideo-

Ideoque Theodosius maior Nectarij Patriarchæ CPni electionem, quamuis ab vniuersali Concilio Constpño factam, a Sede Romana confirmari voluit; eique formatam a Damaso PP. regulariter dirigi poposcit, vt testatur Bonifatius PP. I. Eodem modo iunior Theodosius cum Proclum ex Cyzicena Ecclesia ad Constpnam transferri cuperet, prolatis Cælestini PP. I. literis, quibus eam translationem pridem probarat, facile suo desiderio potitus est.

Sed cum tu nostro tempore Græcos Romanæ Sedis primatu iure offẽdi existimes, mox Orientalis Ecclesiæ mentem accuratius peruestigatam explicabo: vnum interim addam; supremam semper fuisse Sedis Romanæ auctoritatem in conuocandis dirigendisque Episcoporum Concilijs, quibus vel ipsi Pontifices per se, vel per Legatos a latere missos, vel per diœcesium Primates, Vicarios suos, præsidebant; cuiusmodi Vicariatu per Illyricum Thessalonicensem, per Gallias Arelatensem, per Hispaniam Tarraconensem & Bracarensem olim functos fuisse; indubitatæ antiquitatis testimonijs constat. Quali etiam postea per Germaniam Bonifatius Moguntinus,

per Septentrionem Anscharius, eiusque aliquandiu successores; per Angliam Cantuariensis, alibi alij ex veteri instituto ac priuilegio fungebantur. Nec minus absoluta fuit Episcopi Romani in Conciliorũ decretis vel confirmandis vel reprobandis auctoritas; quod Constpni I. Ephesini, & Chalcedonensis generalium Conciliorum Synodicæ ad Damasum, Cœlestinum, & Leonem magnum perspicue docent. Hæc qui in tanta sacræ eruditionis luce vel negare, vel sophismatum tenebris obfuscare ausit, ei vel iudicium, vel pudorē omnem deperijsse dixerim. Quamuis tu Hildebrandicis dictatis hæc accensere non verearis, & quasi noua fidei dogmata ad catholici nominis inuidiam exagites. Sed cum hac etiam parte a R. P. Ebermanno in Moguntinis disputationibus satis tibi neruose responsum sciam, hoc interim Catone contenti erimus.

Hæc, quam exposui, rationum summa est, cur Romanam Ecclesiam pro Vna illa, Sancta, Catholica, & Apostolica agnouerim, quam fidei Symbolo profitemur; & cur eius gremio atque communioni tuto me commiserim. Vnde vice versa omnes

nes extra eam Congregationes, quocunq; demum reformationis nomine glorientur, aut quacunque puritatis specie sibi blandiantur, vt hæreticorum latibula detestor: eaque vt nullum nunc cum catholica Ecclesia in terris militante, ita neq; in posterum cum triumphante in cælorum regno partem habitura certissime credo.

Verumenimuero illud vehementer miror, quod cum hoc ad Ecclesiam catholicam accessu omnibus eius per vniuersum Orbem membris me coniunxerim, tu contra ab ijsdem me separatum existimes: eaque in re quam rationem sequaris, me non satis perspicere ingenue fateor. Nisi quod tu Ecclesiam ex diuersis Sectarum factionibus ita vnum in corpus conglutinatam existimas, vt quamuis omnes catholicæ e diametro aduersentur, inter se tamen occulto aliquo symbolo aut sympathia arcana, ipso scilicet catholicæ veritatis odio, ita sint colligatæ, vt qui vnam neget, omnes neget. Sed cum purus putus Lutheranismus, tua quidem opinione, angustissimis limitibus contineatur, vna scilicet & altera Saxoniæ nostræ præfectura; quotam quæso ille Orbis partem occupat, vt cum

Catholicorum regionibus, Italia, Gallia, Hiſpania, Polonia, Germaniæ & Belgij parte maxima, tum vero cum America, India Orientali, & latiſſimis Africæ Regnis, denique cum Græcia, & Oriente, quarum maxima pars in catholica communione etiam hodie perſiſtit, comparari queat?

Neque vero cum Lutheraniſmo caritatem & tolerantiā Chriſtianam ſimul eiuraui, vt tu ſuſpicari videris; eo quod cum Sectæ omnes mutuo ſe ſcabant ſerantque inuicem, ſoli Catholici cæteros omnes diuerſa ſentientes anathemate defigant. Non ego Auguſtanam Confeſſionem hic tibi opponam, vbi fere omnium articulorum epiphonema eſt: Et damnamus ſecus ſentientes: hoc dicam; cum nulla ſit communicatio lucis cum tenebris, Chriſti cum Belial; cur veritatem catholicam amplexus hæreticorum oppoſitionibus contra vniuerſalia, hoc eſt, ab omnibus, ſemper, & vbique credita dogmata, anathema dicere verear? Paulus fidem Galatis ſemel traditam non alio munimento ſecuram præſtari poſſe exiſtimabat, quam vt aliter docentibus anathema intentaret; idque

non

non solum quibusq; de vulgo præconibus, sed etiam Apostolis, & Angelis ipsis. Ecclesia hortus ille est conclusus, ex Canticis, ad quem hæresi aditus non patet. hæc vinea euangelica, quam Dominus ab operarijs probe excultam, plantisque fructiferis consitam, ad fures ferasque siluestres arcendas sepe circumdedit. Et tu miraris, si maceriem illam sartam tectam conseruare omni ope studeat, si dirui perfodique prohibeat is, quem vineæ suæ Dominus suprema cum auctoritate præposuit? Profecto vt erroris in se, ita iniquitatis in nos rei sunt, qui cum terminos a Patribus constitutos pro libitu mouere, limites confundere, fines exarare, siluam non suam cædere, in alienam messem falcem immittere, peruerso & pertinaci animo palam audeant; vim sibi & iniuriam fieri queruntur, si alieno prohibeantur, si iuris violati postulentur.

Sed tu intra Symboli articulos catholicæ veritatis terminos stare existimas. quæ illo expresse definita non sunt, nullam certam credendi legem, sed promiscuam habere sentiendi licentiã; quæ nouis Ecclesiæ definitionibus constringi coarctari-

riq; non debeat. Sed minime nouum hoc aut insolens effugium. Nestorius cum temerate veritatis catholicæ accusaretur, fidei Symbolum obtendebat, quod Θεοτόκου vocem non agnosceret; illud se profiteri aiebat. Sed Cyrillus id satis esse negat. nam etsi Symbolum voce tenus profiteri videretur, non tamen recte illud ipsum intelligere, neque syncere, sed peruerse & præpostere interpretari. Ideoque necessum esse, vt ea omnia scriptis execraretur, & anathematizaret, & publice abiuraret, quæ scelestе, & profane hactenus ipse senserat, aliosque docuerat: eumq; in finem duodecim anathematismos eidem præscribit, quibus errorem suum execraretur. Hisce anathematismis Cyrilli non solum Nestorius alios XII. e diametro pugnantes opposuit; sed Ioannes Antiochenus cum asseclis eosdem vt hæretica impietate refertos damnauit. Theodoretus quoque & suo & Orientalium Episcoporum nomine, contradictionibus totidem impugnauit. Stetit tamen immobilis catholica veritas, & Cyrilli anathematismos eidē stabiliendæ scriptos, vniuersa Dei Ecclesia approbauit, vtcunque principio noui durique multis viderentur. Hoc

Hoc vnum namque, vt Vincentius Lirinensis iam olim dixit, omni industria semper studuit Ecclesia catholica, vt vetera fideliter sapienterque, si qua sunt illa antiquitus informata & inchoata, accuret & poliat; si qua iam expressa & enucleata, consolidet & firmet; si qua iam confirmata & definita, custodiat. Imitatur enim animarum religio rationem corporum; quæ licet annorum processu numeros suos euoluant & explicent, eadem tamen quæ erant permanent. Easdem profectuum leges Christianæ religionis doctrina sequitur, vt annis scilicet consolidetur, dilatetur tempore, sublimetur ætate; incorrupta tamen illibataque permaneat. cum nihil propterea in dogmatibus permutationis admittat; nulla proprietatis dispendia, nullam sustineat definitionis varietatem. Fas est enim, vt prisca illa cælestis Philosophiæ dogmata processu temporis excurentur, limitentur, polian-tur; sed nefas est vt commutentur, nefas vt detruncentur, vt mutilentur. Accipiant licet euidentiam, lucem, distinctionem; sed retineant necesse est plenitudinem, integritatem, proprietatem. Nullius ergo

no-

nouitatis insimulanda est Ecclesia, sedula & cauta depositorum apud se dogmatum custos, si subinde hæreticorum nouitatibus excitata, Conciliorum nouis strictioribusq; decretis veteris fidem asserere, & a corruptelis vindicare enisa fuerit, etiam sub anathematis denuntiatione. Quo illud tantum perfecit, vt quod antea simpliciter credebatur, postea crederetur diligentius; quod antea lentius prædicabatur, hoc idem postea instantius prædicaretur: & quod ipsa prius a maioribus sola traditione acceperat, hoc deinde posteris etiam per scripturæ chirographum consignaret. Neque vero hæreticorum hic curanda est oblocutio, neque eorum in gratiam vel apex vnus de rectis fidei decretis demendus vel mutandus. Nam si semel admissa fuerit hæc licentia, quis non videt, quantum exscindendæ atq; abolendæ religionis periculum consequatur? Abdicata enim qualibet parte catholici dogmatis, aliæ quoque atq; item aliæ partes iam quasi ex more & licito abdicabuntur; ita vt nihil posthac apud Ecclesiam relinquatur intactum, nihil illibatum, nihil integrum. Hæc auctoris tibi notissimi sensu

ver-

verbisque paulo prolixius exposui, quia plane ad rem nostram faciunt. Nolles enim Lutheranis omnem pro libitu sentiendi licentiam strictis illis Concilij Tridentini decretis ademptam, in multis fidei dogmatibus, quæ cum eorum confessione vel hypotyposi non congruunt. Sed idem reliqui omnes Sectarij conquererētur. Omnibus ergo ex æquo gratificandū erat? siccine vero sacrum illud fidei depositum integrum illæsumque posteris seruaretur?

Sane nullam maiorem Tridentinis Patribus curam fuisse scio, quam vt omnia ipsorum decreta ad primitiuæ antiquitatis sententiam exactissime conformarentur. quod quamuis te contra Veneti sannionis & Spalatensis Apostatæ opinionem ægre crediturum sciam; crederes tamen, si Gulielmi Sirleti, tunc Vaticanæ Bibliothecæ Præfecti, epistolarum volumina mecum hic inspexisses; quibus ille singulis fere septimanis ad Marcellum Ceruinum, Seripandum, aliosq; Concilij præsides Cardinales prolixe perscribebat, quæcumq; de singulis fidei capitibus ex SS. Patrum, præsertim Græcorum operibus, tunc maximam partem ineditis, diurno nocturnoq;

stu-

ſtudio colligere poterat: eaq; opera præcipue purpuræ dignitatem meruit. Et ſane præclara eſt, & in publicum proferri operæ pretium foret: appareret enim omnibus perſpicue, quam diuerſos totoque cælo diſtantes polos ſpectarint Auguſtanæ confeſſionis Concordiæque auctores, atq; ex aduerſo Tridentini Patres auitæ fidei defenſores. Nanque hic, ſolam cæleſtis veritatis cynoſuram reſpiciens,

---- ſemper ſublimis; at illum
Sub pedibus nox atra videt, maneſq; profundi.

Sane qui tuas aduerſus catholicam fidem diſputationes recte expendunt, eandem plane litem Eccleſiæ te mouere facile perſpiciunt, qua Pyrrhonij dogmaticos olim exercuerunt. Nam ſceptici, vt acatelepſiam & epochen ſuam tuerentur, etiam certiſſima ſapientum decreta vocabant in dubium, adeoque omnia indefinita & incomprehenſibilia pronuntiabant. neque enim magis hoc, quam illud eſſe; & omni rationi rationem æqualem opponi poſſe exiſtimabant. Eodem modo cum ſacra antiquitate agis. nulla tam clara & certa ſunt SS. Patrum dogmata, nulla tam ſancta

cta Conciliorum decreta, quæ non conuellantur ratiunculis vel ex dubio aliquo, vel male intellecto, aut perperam explicato loco deductis. Ita nunc omnis veterum Theologia mera tibi ſcepſis eſt; adeoque largiter peccaſſe putas Eccleſiam, quæ accepta a Patribus dogmata, ab hæreticorum peruicacia anathematis denunciatione vindicanda cenſuerit; in quibus ſcilicet leuia & exigui momenti permulta tibi videntur, quæ vtrum credas, aut non credas, vel quo pacto credas, parũ interſit.

In his primo loco ponis Purgatorium, cuius non ſolum res, ſed & nomen ipſum noſtros homines vehementer offendit; ideoque non minores ob ſublatum Purgatorium Luthero gratias ſe debere exiſtimant, quam Lucretius Epicuro ſuo,

---- qui, cum vita iaceret
In terris oppreſſa graui ſub relligione,
Primũ Graius homo mortales tollere contra
Eſt oculos auſus, primuſq; obſiſtere contra.

Docuitque ſuos aſſeclas,

Vt metus ille foras præceps Acherõtis agendas
Funditus, humanã qui vitam turbat ab imo.

Sed vtcunque illis explodendum videatur hoc dogma, certum eſt, antiquiſſimum

& vniuersale semper fuisse in primitiua Ecclesia; ideoque non sine ratione Concilium anathemate id stabiliendum duxit: cum triplici ex capite veritas eius afferatur. Primo ex sacris literis, Matth. 5. vbi carceris nomine appellatur, in quo satisfiat vsque ad nouissimum quadrantem; tum prima ad Corinthios 3. vbi quosdam ita saluos futuros scribit Apostolus, quasi per ignem. Nititur deinde auctoritate præcipuorum Doctorum Ecclesiæ tam Græcæ, quam Latinæ, qui prædicta loca Scripturæ vnanimi consensu de Purgatorio sunt interpretati. In Græcis agmen ducunt S. Basilius, ad caput 9. Isaiæ hac de re prolixe agens; & libro de Spiritu S. ad Amphilochium c. 15. Gregorius Nazianzenus & Nyssenus in diuersis orationibus. Basilius Seleuc. orat. 4. de Dauide. Isidorus Pelus. lib. 5. epist. 350. & Ioannes Chrysostomus tom. 6. serm. pro defunctis, hom. 21. in Acta, & hom. 3. in epist. ad Philippenses: quæ loca Io. Matthæus Caryophilus Iconiensis Antistes Zachariæ Gergani græculi nugis erudite opponit. Cum Doctoribus Græcis paria faciunt Latini. S. Ambrosius in locum Apostoli

1. Cor.

1. Cor. 3. & Hieronymus in 4. cap. Amos. Augustini autem loca omnia vel obiter indicare prolixum foret: cum neminem antiquorum plura, vel clariora hac de re scripsisse constet, vt vnus instar omnium esse possit. Tertia ratio est analogia fidei, & sensus perpetuus vniuersæ Ecclesiæ in precibus & oblationibus incruenti sacrificij pro defunctis offerendis; quod & ipse aliquoties te affirmantem audiui, hæc autem vana & irrita essent, nisi animas tali in statu & loco commorari credidisset antiquitas, vbi Ecclesiæ suffragijs subleuari possent. Tum etiam in veteris pœnitentiæ disciplina idem Ecclesiæ sensus elucet, quæ vindictam peccati ne ijs quidem, qui in extremo vitæ discrimine reconciliabantur, indulgendam censuit; sed sanitati restitutos, Deo & fidelium societati pœnitentiæ squalore satisfacere voluit. Ab hac igitur perpetua vniuersæ antiquitatis sententia cur nunc demum Ecclesia recedat, vel hæreticorum proteruiæ proculcandum relinquat dogma omniũ Doctorum auctoritate stabilitum? Concilium veritatem catholicam caute & prudenter decreto suo contra fidei subuersores asseruit: simulque malas artes eorum, qui ex

pietate quæstum faciunt, & populi simplicitati illudunt, proscripsit: ita vt quid ab homine Christiano veritatis, ac pietatis amante, tam in ipso dogmate, quam Concilij decreto desiderari possit, non videã; modo nouitatis & partium studium animus non præpediatur.

Eadem leuitate anathema infligi putas ijs, qui septem Sacramenta non confitentur. Sed dic sodes, cur Ecclesia catholica non damnet eos, qui duobus solis vtcumq; retentis, cætera quinque vel expungunt, vel Sacramentorum nomine indigna existimant? Tu negare non potes, Latinos pariter & Græcos septenarium numerum agnouisse a quinque retro seculis. Vnde autem hanc sententiam vtrique Ecclesiæ subortam existimas eo tempore, quo Græcorum schisma aduersus Latinos maxime feruebat? Quis eos nullas non dissidiorum causas aucupantes hac in parte Latinis tum coniunxit? Vnde hanc vtriusq; Ecclesiæ obseruationem non nisi ex primitiua & Apostolica traditione acceptam, & perpetuo vsu ad nostra vsque tempora deriuatam esse necessario sequitur. Neq; opus est, vt prolixius agam post eruditissimum, laudatissimumq; opus Petri Arcudij Lute-

tiæ

tiæ editum, quo consensus Græcæ Ecclesiæ cum Latina tam solide ostenditur, vt nemo hactenus, quod sciam, contra hiscere ausus fuerit. Si ergo Angelo de cælis, nouum quid præter semel ab Apostolis tradita prædicanti, anathema intentet ipse Paulus; cur nos tam profane in Ecclesiæ Sacramenta grassantes anathemati subijcere dubitemus? Præcipua hæc diuinæ gratiæ instrumenta vniuersa Dei Ecclesia semper agnouit, semper exercuit: & nunc demum post quatuordecim seculorum vsum ea nouatoribus tollere & proculcare impune licebit? Nam vt firmissimum illum etiam nostro seculo vtriusque Ecclesiæ consensum taceam; sane Confirmationis, Pœnitentiæ, Ordinis, cæteraque Sacramenta tam perspicue & cōstanter proxima Apostolorum temporibus Ecclesia credidit & exercuit, vt nostro demum seculo sine manifesto impietatis crimine abrogari, negari, & violari non potuerint. Mihi controuersias post tot eruditos Theologos retexere, animus non est: id breuiter ostendam, nullo modo me reprehendendum, quod antiquitatis sententiam perpetuam nouis dogmatibus prætulerim.

Confirmationis Sacramentum ab Apostolis traditum omnis antiquitas semper & vbique tenuit: contra Nouatiani id negantes & negligentes, omnium calculo sine vlla controuersia & exceptione, nouatores & hæretici habiti. Quæro ego, si tum receptissimum per omnem Ecclesiam Sacramentum fuit, cur nunc vt figmentum nullo veritatis fundamento nixum expungitur? Et si Nouatiani id explodentes olim omniũ calculo fuerunt hæretici, quomodo Lutherus, Caluinus, cæteriq; sectarum patroni nunc eundem errorẽ errantes, ab hæresi immunes? Ad hæc; si olim Ecclesia vniuersa Nouatianos iure damnauit ob violatum, aut neglectum hoc Sacramentum, ideoque non nisi Chrismate confirmatos ad communionem eos recipi voluit; cur hodie temerariæ leuitatis notam meretur, si nouatores idem Sacramentum exsibilantes anathemate defigat? Proinde miror qui nam tu contra Moguntinos *f.* 108. ferreæ frontis hominem pronunciare audeas, qui dixerit; siue ex scriptura, siue ex consensu antiquitatis demonstrari posse, Sacramentum Confirmationis, quali nunc Ecclesia Catholica vti-

tur,

tur, a Christo institutum esse. Ego vero non sine manifesta impietate in dubium vocari existimo, quin Apostoli, quod ipsi fecerunt, quodque vniuersæ Ecclesiæ faciendum tradiderunt, a Christo Magistro acceperint. Cum ergo vniuersa Ecclesia inde a principio Cōfirmationis Sacramētum ab Apostolorum instituto se accepisse, & eorundem exemplo exercuisse fateatur; indubie sequitur, Confirmationem illam a Christo per Apostolos institutam, non postea subintroductam fuisse. Ab ipsis autē Apostolis Ecclesiæ traditū fuisse euidentissime patet. Etenim Clemens Alexandrinus libro, Quis diues saluandus, apud Eusebium hist. eccl. lib. 6. c. 35. & ipse liber Clementis sub falso Origenis nomine non ita pridem a Gislerio editus, iuuenem quendam a Ioanne Euangelista Episcopo cuidam Asiatico commendatum commemorat; cui baptismate illuminato Episcopus signaculum Domini, vt perfectam tutelam, contulit. Quo loco Baptismum & Chrisma, vt diuersa Sacramenta a Clemente poni, ex simili loco Stromat. lib. 2. certissimo apparet. Hinc Clementis discipulus Origenes ad Rom. 6.

Baptismum &Chrisma conferri scribit, secundum typum Ecclesiæ traditū: & Cornelius PP. apud Eusebium l. 6. c. 35. Nouatum, cum in morbo baptizatus esset, postea consecutum negat cum cætera, quæ Baptismum sequuntur, κ τὸν τ̃ Ἐκκλησίας κανόνα, hoc est, iuxta Ecclesiæ canonem, tum Episcopalem obsignationem. Dic quæso, a quo typum, vel canonem illum, seu regulam Ecclesiæ traditam putas, nisi ab ipsis Apostolis? Sane Cyprianus Carthaginensis Episcopus in Africa, eodem tēpore ab Apostolis deducit, quod baptizati Ecclesiarum Præpositis confirmandi offerebantur: vt per nostram, inquit, ordinationem, & manus impositionem, Spiritum sanctum consequantur, & signaculo Domini consummentur. Cypriani mente & verbis loquitur Augustinus lib. 15. de Trinit. c. 26. Nemo discipulorum dabat Spiritum sanctum; orabant quippe, vt in eos veniret, quibus manus imponebant; non ipsi eum dabant: quem morem in suis Præpositis etiā nunc seruat Ecclesia. Nec minus perspicue S. Hieronymus dial. contra Luciferianum cap. 4. Quod si hoc loco quæris, inquit,

qua-

quare in Ecclesia baptizatus, nisi per manus Episcopi non accipiat Spiritum sanctum? disce, hanc obseruationem ex ea auctoritate descendere, quod post ascensum Domini, Spiritus sanctus ad Apostolos descendit. Cui deinde locum ex Actorum c. 8. subiungit: quo etiam Innocentius I. celebri illa epistola ad Decentium Eugubinum vtitur, vt recens baptizatorũ obsignationem solis Episcopis permissam doceat. Nunquid tot talesque viri ferreæ tibi frontis videntur?

Sed quod tu frustra Apostolicam illam & miraculosam manuum impositionem allegari existimas ad hodiernam, vt ais, Pontificiam confirmationem, eo non minus iniurius es in secula primitiua, & omnes quos laudaui Ecclesiæ Doctores, quam in hodiernam Romanã Ecclesiam: cum iam illo tempore visibilis ista & miraculosa donorum effusio cessauerit. Ideoque vnus Augustinus reliquorum nomine tibi respondeat, tract. 6. in epist. S. Ioannis: Nunquid modo, quibus imponitur manus, vt accipiant Spiritum sanctum, hoc expectatur, vt linguis loquantur? aut quando imposuimus manum istis infantibus,

bus, attendit vnusquisq; vestrum, vtrum linguis loquantur? & cum videret eos linguis non loqui, ita peruerso corde aliquis vestrum fuit, vt diceret, non acceperunt Spiritum sanctum? Vides hanc peruersi cordis assertionem a S. Augustino iam olim explosam, cuius tempore miracula illa non minus, quam nunc cessarant. Neque tamen Confirmationis Sacramentum ideo de Ecclesia tollendum censuit, quod nouatores postea fecerunt.

Eo autem rerum catholicarum plane te imperitum ostendis, quod nullam prorsus manus impositionem in hodiernæ confirmationis Sacramento adhiberi affirmare non verearis. Ecclesia catholica nihil ab antiquo ritu mutauit. qualem S. Gregorij Magni Sacramentorum liber iam olim descripsit, eundem Pontificale Romanũ totidem verbis nunc retinet; scilicet, vbi confirmandi ad Episcopum perducti coram eo in genua procumbunt, ibi leuata manu sua super capita omnium dicit: Omnipotens sempiterne Deus, &c. emitte in eos septiformem Spiritum tuum sanctum, &c. Eandemq; orationem Ambrosius lib. 3. de Sacramentis cap. 2. iam suo tem-

tempore in Confirmatione adhiberi ſolitam docet. Vnde manifeſtiſſime apparet, quam tu fruſtra inter veterem, & hodiernam Confirmationem, tum etiam inter diuerſarum Eccleſiarum ritus diſcrimen fingas, quæ viris doctis in eccleſiaſtica antiquitate probe verſatis non niſi commiſerationem exprimunt.

Sed cum omnia perſequi, neque huius loci, neque mei ſit inſtituti, addo quod in hac quæſtione præcipuum & palmarium eſt. Tu Confirmationem meram cæremoniam, eamque liberam & indifferentem Baptiſmo olim coniunctam fuiſſe affirmas: e contra veteres omnes Sacramentum hoc a Baptiſmo diuerſum exiſtimant, & Sacramenti nomine paſſim appellant. Atque ita longo temporum decurſu, vſuq; perpetuo, a maioribus accepit, atque hodie etiam credit non ſolum Latina, ſed & Græca Eccleſia. Tu, vbi commodum fuerit, tuæ opinionis argumenta ex antiquitate propones: ego interim pro mea, hoc eſt, catholica ſententia, aliquot indubitata veterum teſtimonia afferam, quæ nullis offucijs offuſcari poſſunt. Tertullianus diabolum Chriſto

Chri-

Christo etiam de Sacramentis æmulatum scribit, præscript. c. 40. quo loco præter Baptismum, & Eucharistiam, Pœnitentiam quoque, & obsignationem Chrismatis; item Ordinem, & Matrimonium disertissime Sacramentorum Christi nomine ac numero complectitur; vt & lib. 1. aduersus Marcionem, c.14. præcipue autem lib. 1. aduersus Praxeam c.5. Vnctionis Sacramentum diserte appellat. Cum Magistro sentit & loquitur Cyprianus ep. 72. vbi hæreticorum rebaptismum propugnans ait, parum esse ijs manus imponi, ad accipiendum Spiritum sanctum; sed tunc demum plene sanctificari, si Sacramento vtroque nascantur. Sic Episcopi Concilij Africani apud eundem Cyprianum ep.70. constituunt; De errore & prauitate venientibus dandam per omnia diuinæ gratiæ Sacramenta, vnitatis & fidei veritatem. Quibus locis Confirmationis Sacramentum expresse non solum a Baptismo distinguitur, sed eidem opponitur. S. Augustini loca multa & clarissima habentur de eodem Sacramento Chrismatis, ex quibus perspicue patet eum non cæremoniam indifferentem, vt tu ais, sed verum

rum & peculiare Sacramentum Confirmationem existimasse. quæ lib. 2. contra Petilianum, comment. in Psal. 26. & tract. in epistol. Ioannis 3. & 6. videri possunt. His duos addam antiquissimos grauissimosque Scriptores, Cyrillum Hierosolymitanum, & S. Ambrosium, vterque Ecclesiæ Sacramenta initiandis necessaria explicans, peculiari sermone de Baptismo, & alio peculiari de spirituali signaculo, quo post fontem confertur perfectio, vt de diuersis Sacramentis, agit: vt ex illius catechesi mystagogica 2. & 3. huius Sacramentorum libro 3. apparet. Neque enim pura puta cæremonia, & Baptismi appendicula, vt tu vis, specialem catechesin merebatur.

Præterea si Confirmationis Sacramentum hæreticis ad Ecclesiam reuersis Spiritus sancti gratiam confert, quam ex Baptismo mere formali extra Ecclesiam, quippe obicem diuinæ gratiæ ponentes, accipere non potuerant; mera illa secundum te cæremonia efficacior erit, potiorque ad salutem, ipso Sacramento Baptismi; atq; ita Sacramenti defectus non validiori Sacramento, sed nudæ cæremo-

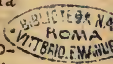
niæ

niæ accessu emendabitur; quod quam sit absurdum, & quam omni doctrinæ & disciplinæ ecclesiasticæ contrarium, quis non videt? Omitto Africanam, & Cappadociæ, vicinasq; Ecclesias; quæ, vt dixi, non solo Confirmationis Sacramento, verum iteratione Baptismi prioris vitium corrigendum pertendebant; sed catholicam reliqui totius Orbis sententiã a Concilijs Patribusq; expositam propono. Cyprianus partem catholicam suo argumento sic premit, epist. 76. Qui Hæreticis, siue Schismaticis patrocinantur, respondeant nobis, habeantne Spiritum sanctum Hæretici, an non habeant? Si habeant, cur illic baptizatis, quãdo ad nos veniunt, manus imponitur ad accipiendum Spiritum sanctum? sed quia non habent, ideo apud nos manus imponitur, vt hic accipiant. Hinc can. 7. Laodicenus, Nouatianos eiurata hæresi catholicè instructos sancto Chrismate inungi, & sic ad sancti mysterij cõmunionem admitti constituit. Sic Basilius Magnus celebri illa epistola canonica ad Amphilochium, probans Laodiceni Concilij sententiam contra Cappadoces, de Nouatianis conuersis statuen-

tuendum ait, vt qui ab ipſorum Baptiſmo accedunt ad Eccleſiam, vngantur a fidelibus. Eamque Laodicenæ Synodi, & Baſilij ſententiam confirmauit paulo poſtConcilium Conſtantinopolitanum 1. can. 7. quo etiam obſignandi & vngendi formula Græcis hodie vſitata præſcribitur. Neque aliter canonem illum intellexerunt,explicaruntq; Romanæ Eccleſiæ Præſules Concilio illi ſuppares. Siricius ad Himerium Tarrac. Arianos, inquit, nos cum Nouatianis, alijſq; Hæreticis, ſicut eſt in Synodo conſtitutum, per inuocationem ſeptiformis Spiritus Epiſcopalis manus impoſitione, Catholicorum conuentui ſociamus; quod etiam totus Oriens,Occidenſq; cuſtodit. Similia habet Innocentius I. epiſt. 2. Sed omnium clariſſime Leo Magnus loquitur epiſt. 85. Qui baptiſmum ab Hæreticis acceperunt, ſola inuocatione Spiritus ſancti per impoſitionem manuum confirmandi ſunt; quia formam tantum Baptiſmi ſine ſanctificationis virtute ſumpſerunt. Hæc de Confirmationis Sacramento intelligenda quis dubitet? quo etiam nunc Eccleſia Catholica ab hæreſi venientes veteri more ſuſcipit. Veteri, in-

inquam, more, idque non nisi per manum Episcopi. Nam vt epilogus Concilij Romani habet tom. 1. Conc. Colon. pag. 255. iam ante dictos Pontifices Siluester Papa constituerat, vt Presbyterum Arianum nemo susciperet, nisi Episcopus eiusdem loci eum reconciliaret, & sacrosancto Chrismate per Episcopalis manus impositionem sancti Spiritus gratia, quæ ab Hæreticis dari non potest, confirmaret. Concilio Romano accedunt Gallicana. Arausicanæ Synodo can. 1. Hæreticos in mortis discrimine positos, si Catholici esse desiderant, si desit Episcopus, a Presbyteris cum Chrismate & benedictione consignari placuit. Sic Concilium Epaonense can. 16. Presbyteros, inquit, propter salutem animarum desperatis & decumbentibus Hæreticis, si conuersionem subitam petant, Chrismate permittimus subuenire; quod omnes conuersuri, si sani sunt, ab Episcopo nouerint expetendum. Vides Confirmationis Sacramentum Presbyteris, tantum in articulo necessitatis, propter salutem animarum ab Episcopis olim permissum fuisse. Nam extra vrgentissimam necessitatem, per

impoſitionem manus fidelibus baptizatis, vel conuerſis ex hæreſi, Spiritum ſanctum tradere, Epiſcopis tantum licet, vt habet Concilium Hiſpa. 2. can. 7. Idemque ſupra Cypriani & Auguſtini teſtimonio probatum eſt. Et tu poſt Apoſtolorum exempla, poſt vniuerſalem totius primitiuæ Eccleſiæ doctrinam & praxin, Sacramentum, quo illa animarum ſalutem conferri cenſuit, in cæremoniam arbitrariam & indifferentem, ſine iuſta Eccleſiæ cenſura mutari poſſe exiſtimas?

Hæc de Confirmatione Sacramentorũ numero aſſerenda paulo prolixius ſcripſi, vt videas quam bene ex antiquitate, ſine ferreæ frontis aut plumbei cordis nota, ſe tueatur catholica Eccleſia, etiam vbi tu peſſima cauſa eam niti exiſtimas.

Multo igitur facilius reliquis Sacramenti nomen vendicatur, quorum quædam ita ſunt perſpicua, vbi ipſi ſectæ veſtræ auctores in Sacramentorum numero ea habuerint. Quod de Pœnitentia feciſſe conſtat Melanchthonem Apologiæ Confeſſionis Auguſtanæ cap. 13. & ipſum Lutherũ contra triginta duos Louanienſium articulos; tum vero catechiſmus minor, qui

puerulis apud nos ediſcendus proponitur, idem teſtatur: vbi inter articulum de Baptiſmo & Euchariſtia, caput de Clauium poteſtate interiectum fuit. Si ergo Pœnitentia vere eſt Sacramentum, habens mandatum Dei & promiſſionem gratiæ, vt Apologia dicto loco ait, eandemq; ob cauſam Lutherus eam Sacramentum libenter confitetur; peccant ſane eius aſſeclæ, qui Eccleſiam catholicam eo nomine ſugillant, quod non confitentes anathemate feriat.

Matrimonium quoque tacito quodam conſenſu Lutherani in Sacramentorum numero habent, dum perpetuo ſacrũ coniugij ſtatum appellant. Et cur Sacramentum poſt Paulum Apoſtolum credere & vocare dubitet Eccleſia? Sane omnium temporum Patres & Doctores frequentiſſime ita appellant, quod vnius Auguſtini locis fere innumeris oſtendi poteſt, præſertim ex libro de bono coniugali; vt Tertullianum lib. contra Marcionem c. 18. aliquoties Sacramenti nomen Matrimonio tribuentem, alioſque taceam.

De Sacramento Ordinis ſectarum auctores Lutherus, Melanchthon, & Caluinus iti-

itidem discrepant. Ille enim cum sectatoribus Illyrico & Chemnitio, Sacramentum esse mordicus negat; duo autem posteriores in Sacramentorum numero habendum ostendunt. Ea scilicet vis est catholicæ veritatis, vt aduersariorum oculos quamuis nictitantes penetret, suaque luce percellat. Nam ab ipsis Apostolis institutam, passimque vsitatam, vt plurima sacræ Scripturæ loca testantur, vniuersa Dei Ecclesia suscepit, & pro vero atque indubitato Sacramento semper habuit Ordinationem, quæ fit per orationes, & manus impositionem ab Episcopis, quos in Apostolorum locum successisse constat. Augustinus suo tempore neminem dubitasse affirmat, quin Ordo æque Sacramentum esset atque Baptismus, dum ait lib. 2. contra Parmenianum cap. 19. Ipsi explicent, quomodo Sacramentum baptizati non possit amitti, & Sacramentum ordinati possit amitti. Si enim vtrunque Sacramentum est, quod nemo dubitat, cur illud non amittitur, & illud amittitur? neutri Sacramento iniuria facienda est. Sol mero meridie clarior non est hoc Augustini testimonio, cui nullæ hæretico-

rum strophæ tenebras vnquam offundent. Sic Leo magnus epist. 81. magna deuotione curandum monet, ne tantæ benedictionis Sacramentum negligenter videatur impletum. Idem epist. 87. contra digamorum ordinationes inuehens; Quis ergo, inquit, dissimulare audeat, quod in tanti Sacramenti perpetratur iniuriã? His accedit S. Hieronymus, Vigilantium eiusque asseclas exagitans his verbis: Nisi prægnantes Clericorum viderint vxores, Christi Sacramenta non tribuunt. hoc est, vt eadem epistola loquitur, Christi ministerio arbitrantur indignos. Vnde eum Ordinationem Sacramenti nomine intelligere dubium nullum est. Adderem S. Gregorij Magni locum, omnium hac de re clarissimum, in 4. Regum cap. 5. nisi ille ob tenebras eius tempore Ecclesiæ iam offundi cæptas, vt vos quidem dicitis, intestabilis vobis haberetur, qui vix primam & purissimam audis antiquitatem. Certo credo me tam præclaris auctoribus nixum multo rectius Ordinis Sacramentum cum catholica Ecclesia admittere; quam tu cum Luthero eiusque asseclis, omnis antiquitatis hostibus, idem neges.

De

De Extrema vnctione habemus Iacobi Apoſtoli præceptum: habemus doctrinam & vſum perpetuũ veteris Eccleſiæ ; quam S. Anſcharius Septentrionis Apoſtolus cum catholica fide noſtris quoque Prouincijs intulit, vt ex eius vita Coloniæ nuper edita conſtat. Tu veniam dabis, ſi antiquitati fidem potius quam tibi tanta in re tribuam, & de Sacramentorum numero Eccleſiæ iudicium tuo præferam.

Tertio dicam impingis Eccleſiæ Romanæ, quod Ioannis & Chriſti baptiſmum confundentes anathemate defigat. Sed quid peccauit Concilium Tridentinum, ſi fidei depoſitum fideliter cuſtodit, & catholicum, hoc eſt, vetus & vniuerſale omnium ſeculorum, omniumque Eccleſiæ Doctorum dogma, diſertiſſimis ſacræ Scripturæ verbis innixum, a nouatorum peruerſione vindicat? Quiſquis Concilium eo nomine ſugillare non veretur, idem ſibi dictum putet a S. Hieronymo, quod Luciferiano eundem errorem erranti iam olim reſpondit: Ita tu peruerſe religioſus, dum ſerui Baptiſmo pluſquam habuit tribuis, Dominicum deſtruis; cui nihil amplius relinquis. Nec minus gra-

uiter se ab Augustino, quam Petilianum, obiurgari existimet, vbi ait: Baptismus Ioannis ad Baptismum Christi non pertinet, nec eius pars vlla vel gradus est; alioquin aut tunc iterabatur aqua Baptismi Christi, aut si Baptismus Christi tunc per duas aquas perficiebatur, minus perfectus est modo, quia non datur illa, quæ per Ioannem dabatur. quodlibet autem horum impium ac sacrilegum est opinari. Quid igitur cum vniuersa Dei Ecclesia damnare formidẽ eiusmodi dogma, quod ad impiam & sacrilegam opinionem viam sternit? Nec ignoro, quam operose alibi contendas ostendere, quæstionem hanc otiosam & ambiguam esse, ideoque neutram in partem debuisse determinari a Concilio. At si otiosa, cur Caluinus, Melanchthon, alijque reformatores alteram partem contra SS. Patres & Ecclesiam catholicam post Luciferianos & Donatistas resuscitarunt, & tam pertinaciter nunc etiam vrgent? Illud vehementer miratus sum, quod sententiæ tuæ patronum ipsum Augustinum alibi producere non verearis, quo nemo acrius catholicum dogma aduersus sui temporis hæreses propugna-

gnauit; vt solus Tridentinæ definitioni tuendæ abunde sufficiat. Sed mihi professionis meæ rationem reddere propositum est, vt non temere me antiquitatem contra nouitates, vniuersitatem contra priuatas opiniones secutum ostendam; non vt contentionis serram cum quoquam reciprocem.

Cæterum hisce tanquam leuioribus, & vtcumque ferendis multo iam grauiora & plane intoleranda subiungis: quæ non solum aures Batauas siue Saxonicas, sed etiã Græcas offendant. Ea sunt, Primatus supra reliquam omnem Ecclesiam Pontifici Romano iure diuino assertus; adeoq; infallibilis Spiritus sancti assistentia eidem, vt toti familiæ Christi Præfecto, & Ecclesiæ sub Christo Domino Capiti supremo, in rebus fidei totius Ecclesiæ consilio ac nomine definiendis, attributa. cui adiungis mutilationem Eucharistiæ, siue communionem sub vna specie, & Missam sine communicantibus; quam Lutherus angularem vocat, ipsique Diabolo adeo absurdam & impiam visam asserit, vt nocturno congressu validissime eam oppugnarit, & abrogandam esse Luthero pla-

nissime persuaserit. neque alia solemnis Liturgiæ vna cum priuata tollendæ ratio illi fuit. Quocirca quid eiusmodi Magistri auspicijs atque auctoritate Lutherani & Caluiniani reijciant, non magnopere mihi curandum existimo: dummodo id cum primitiuæ Ecclesiæ vniuersali sensu & praxi conueniat; quod in hisce non minus quam præcedentibus articulis liquido ostendi potest.

Nam Romanæ Ecclesiæ Primatum Græci ante Imperij diuisionem, & postea florente Orientis Imperio, diu ante schisma & secutam inde Turcicam seruitutem, agnouerunt. Irenæus Græcus scriptor potentiorem illam principalitatem Ecclesiæ Romanæ, ad quam, ait, necesse est omnem conuenire Ecclesiam, hoc est, eos qui sunt vndique fideles, non ab humano priuilegio, sed a fundatione & traditione Apostolica accersit. Nicæni Patres cum ad Romani Episcopi exemplum Patriarchalibus Ecclesijs prærogatiuas suas can. 6. confirmant, non iuris humani priuilegiũ, sed antiquos mores, & veterem, hoc est, Apostolicam traditionem obtendunt. Eundem Primatum confitentur Patres Syno-

nodi Constantinopolitanæ can.3. vbi Regiæ vrbis Episcopo secundum honoris locum decernunt. In Ephesini Concilij Actis Cyrillus Alexandrinus de Nestorij hæresi recens tum exorta ad Cælestinum PP. refert, longa Ecclesiarum consuetudine persuasus, vt ipse testatur. Eidem Sedis Romanæ authentiam, hoc est supremam & liberam pro arbitrio agendi auctoritatem, & loci sui vicariam potestatem confert Cælestinus; vt sententiam, qua Nestorium circumscripserat, eo efficacius potentiusque exequatur. Vnde nam illa authentia Sedis Romanæ, ab humano an diuino Iure? Certe si S. Prosperum audiamus con. collat. cap. 41. Cælestinus Cyrillo ad exsecandam Nestorianam impietatem Apostolico auxiliatus est gladio. In eodem Concilio parte 2. act. 2. Philippus Presbyter gratulatur Synodo, quod lectis Cælestini literis sancta membra sancto Capiti se exhibuerint. Caput autem totius fidei, inquit, & Apostolorum est B. Petrus. Vides puto dignitatem Capitis, siue Primatum Ecclesiæ Romanæ B. Petro Apostolo, hoc est, iure diuino, niti. idque luculentis verbis mox idem

Phi-

Philippus copioſius declarans ait: Nulli dubium, immo ſeculis omnibus notum eſt, quod ſanctus beatiſſimuſque Petrus, Apoſtolorum Caput & Princeps, fideique columna, & Eccleſiæ Catholicæ fundamentum a Domino noſtro Ieſu Chriſto Saluatore humani generis ac Redemptore claues regni accepit, ſoluendique ac ligandi peccata poteſtas ipſi data eſt: qui ad hoc vſque tempus, & ſemper in ſuis ſucceſſoribus viuit, & iudicium exercet. Huius itaque ſecundum ordinem Succeſſor & Locumtenens ſanctus beatiſſimuſq; Papa noſter Cæleſtinus Epiſcopus, nos ipſius præſentiam ſupplentes ad hanc ſanctam Synodum miſit. Hæc in Actis Epheſini Concilij. Verum quæ nulli tum dubia, ſed ſeculis omnibus nota, noſtro tamen tempore vt dubia, & antiquitati incognita, vel primo loco inter abſurdas Romanæ Eccleſiæ aſſertiones ponis, tractatu tuo contra Moguntinos ſ. 142. Dic bona fide, mi Calixte, cui tutius credam, tibi neganti, an affirmanti Concilio? Accedit quod Iuuenalis Hieroſolymitanus ibidem act. 4. affirmat, morem fuiſſe inde ab ipſis deriuatum traditumq; Apoſtolis, vt Sedes Antio-

tio-

tiochena à Romana dirigatur, & apud eam iudicetur. Vnde act. quinta ſancta Synodus vltimam de Ioanne Antiocheno ſententiam Cæleſtini iudicio reſeruat. Tunc Apoſtolicam illam ἀκολουθίαν καὶ παράδοσιν ad humanum vel diuinum ius, hoc eſt, ad Petri Primatum referendum exiſtimas? Chalcedonenſis Synodi Acta eundem Primatum Eccleſiæ Romanæ, in Petrum Apoſtolorum Principem colla- tum, innumeris propemodum locis con- firmant. Omitto quæ in præliminaribus epiſtolis Imperatorum & Auguſtarum habentur; quod priuata vel domeſtica teſtimonia ex Occidente prolata poſſint videri; ea ſcilicet quæ epiſt. 15. 25. 26. & 33. leguntur. Sane actione 1. Beatiſ- ſimus & Apoſtolicus Epiſcopus vrbis Ro- mæ omnium Eccleſiarum Caput voca- tur, quia nimirum Sedem Apoſtolicam gubernat. Act. 3. Dioſcorus Epiſcopatu priuatur a Leone Papa per Legatos & ſanctam Synodum, idque ope beatiſſi- mi & glorioſiſſimi Petri Apoſtoli, qui eſt petra, & crepido Eccleſiæ Catholicæ, & rectæ fidei fundamentum. Depoſitio- nis cauſam præcipuam non ſemel addu-

cunt

cunt Patres, quod contra ipsam Sedem Apostolicam latrarit, & in sanctum Leonem excommunicationem promulgare conatus sit; hoc est contra ipsum illum, cui vineæ custodia a Saluatore commissa est; vt habet totius Synodi relatio ad Leonem: quem vocis B. Petri interpretem omnibus constitutum, Concilio vt Caput membris præfuisse aiunt. Et quamuis act. 16. ex Constantinopolitani Concilij decreto, secundum dignitatis locum Regiæ vrbis Episcopo confirment, nihilominus Primatum & eximium ac præcipuum honorem Romanæ Sedi conseruant: quod in eadem relatione Patres ita explicant, vt Apostolici splendoris radio, quo Roma fulgebat, Ecclesiam Constantinopolitanam illustrari, eiusque bonorum participatione ditari petant. Vides vir optime, quid de Primatus Romani origine ac fundamento Orientalis Ecclesia primis quinque seculis crediderit; priusquam machinationis vertigine in schismatis barathrum præceps ageretur. Nam post inuasam totius Illyrici, tum etiam Siciliæ & Calabriæ iurisdictionē Ecclesiasticam, Constantinopolitanum Patriarcham Sedi

Apoſtolicæ non ſolum æquare, ſed etiam præferre conati ſunt, Nilus, Barlaamus, alijque Schiſmatici, non ſolum liuore, ſed etiam imperitia, & veteris Eccleſiæ diſciplina ignoratione excœcati. Quotieſcunque tamen veritatis & vnitatis amor Græcorum animos ſubijt, eandem cum orthodoxa antiquitate ſententiam profeſſi ſunt. Vnde in Synodo Florentina ſeſſ. 25. cum Latini Primatum Pontificis ſacræ Scripturæ definitioni dictiſq; Sanctorum inniti ſcripſiſſent; Græci, vt ſuis quoque Patriarchalibus priuilegijs conſulerent, addi voluerunt; Papam ſua priuilegia habere iuxta Canones, & dicta Sanctorum, ſacramque Scripturam, & acta Conciliarum. Vnde mox in decreto vnionis Primatus Pontificis iure diuino aſſeritur: quippe cui in B. Petro paſcendi, regendi, & gubernandi vniuerſalem Eccleſiam a Chriſto Ieſu Domino noſtro plena poteſtas tradita ſit. Hæc Græca Eccleſia ex maiorum ſuorum & totius antiquitatis ſenſu; quæ hoc loco pluribus a me afferi neceſſumnon eſt.

Nec magis Græcos offendere poteſt Communio ſub vna ſpecie, quam ipſi æque

vt

vt Latini iam olim tenuerunt, atq; etiam hodie passim retinent. Nam recens baptizatis infantibus de solo calice guttam instillant; ægrotis autem & moribundis sola panis specie viaticum exhibent; vtrisq; tamen verum & integrum Eucharistiæ Sacramentum hoc modo se tradere non dubitant. Idem cæteri omnes ad Orientem & Meridiem Christiani, præsertim Abassini, antiquo & perpetuo suæ Ecclesiæ more faciunt. Neque Eucharistiam mutilari existimauit antiquitas, cum fidelibus particulas panis consecrati ad priuatam communionem domum asportandas daret, vel ad Anachoretas in eremum mitteret. Omnium vero clarissime vtriusque Ecclesiæ consensum perpetuum ostendit communio ex præsanctificatis, qua Græci ferijs Quadragesimalibus, Latini sola feria sexta maioris hebdomadæ vtuntur, ex antiquissimo vtriq; instituto: neq; tum quidquam de Sacramenti mutilatione suspicabantur.

Liturgiam sine communicantibus Græcis iuxta ac Latinis in vsu nunc esse, doctissimi eius nationis Viri, & ipse vsus quem passim per Italiam cernere est, testan-

ſtantur; eoque falſam Chythræi criminationem refellit Allatius, cuius librũ apud Batauos editum, tibi iam viſum lectumq; non dubito. Sed ne vocum ambiguitate fallamur, dicam tibi, mi Calixte, quid hic tum in cæteris Eccleſijs vrbicis, tum præſertim in maioribus Baſilicis fieri obſeruauerim; vbi feſtis diebus, hoc præſertim anno, in tanta exterorum frequentia, myriades hominum ad ſacram Communionem confluunt. Ibi ſummo mane Parochus, aut alius Sacerdos, ad deſtinatum huic functioni Altare Dominici Corporis Sacramentum conſecrat, ea particularum multitudine, quæ populo fidelium communicando eo die ſuffectura videatur. communicant tum de eiuſdem Sacerdotis manu quotquot ſacro officio adſunt: cæteri; qui & ipſi communicaturi toto deinde antemeridiano tempore infinito propemodum numero citius tardius templum accedunt, primum Miſſæ ſiue Liturgiæ officio adſunt, quod ob populi frequentiam & commoditatem a diuerſis Sacerdotibus ac diuerſa Altaria ſubinde celebratur: eoque finito ad alterum illud Altare, quod huic miniſterio deſtinatum di-

xi, Communionem accipiunt. Tu ne Sacerdotem illum sine communicantibus Missam celebrasse; aut eos qui celebranti adfuere, cum Sacerdote suo non communicasse affirmabis? non dicam communione precum & vnitate spiritus, sed ipsa participatione specierum sacramentalium; quamuis ad aliud Altare de alterius Sacerdotis manu eam acceperint? Puto te non dicturum; nisi vnam Ecclesiam, vnum Altare, vnum Sacrificium, vnum Sacerdotium, vnam inter omnes fideles vnius eiusdemque panis communicationem, & vnam vnius corporis cum vno Capite vnionem negaueris. quam negare certe non potest, nisi qui factionum studio Christi Ecclesiam plane ignoret. Tu vero, mi Calixte, numquid omnes qui olim sacræ Liturgiæ officio aderant, de Eucharistia, quæ per singulas Synaxes celebrabatur, communicasse existimas? Neque hoc puto dixeris; qui antiquissimorum Patrum de communicantium infrequentia querelas non ignoras. Non laudans dico, sed vt necessitatis legem etiam tunc abfuisse ostendam.

Sed quoniam tu ea quæ in Catholicorum

Li-

Liturgia minus probanda censes, exposuisti; liceat mihi eadem libertate de noua vestra vicissim ex te perquirere: qua Pontificiæ Missæ errores sublatos vos quidem dicitis; nos omnem veteris Liturgiæ vel Græcæ vel Latinæ faciem abolitam euersamque certo scimus. Non dicam de Caluinianis, Anabaptistis, Socinianis, quos præter externos ritus ipsius quoque Sacramenti veritatem sustulisse ingenue fateris: sed Lutheranorum Missa, si tamen hoc nomine appellanda, quid præter merum nomen apud vos habet? quamuis & hoc ferme interciderit. Synaxes illæ solemnes, quibus vnio Ecclesiæ cum Christo Capite per Oblationem, Communionemque sanctissimi Corporis eius fouetur ac nutritur, ita olim omnibus communes erant, vt ijs non adesse piaculum duceretur grauissimum, & pœnæ supplicijque loco esset, si quis vel integræ actioni, vel parti præcipuæ interesse prohiberetur, quæ Canonis nomine nunc appellatur. Eo enim cum post orationes aliquot & lectiones sacras, earumque explicationes peruentum esset, præter Catechumenos & energumenos, etiam pœni-

tentes ſanctuario excludebantur. Tota hæc actio apud vos in concionem ſeu δημηγορίαν mutata eſt: huius deinde dimiſſa concione appendicula quædam eſt qualiſcunque illa Miſſa, ſeu communionis formula, veteris Liturgiæ in locum ſubintroducta; quam cæteri ea die non communicaturi parum aut nihil ad ſe pertinere putant. Ita nunc Concio caput eſt Synaxeos, cuius pars ex veteris Eccleſiæ inſtituto & præparatio eſſe ſolebat.

Sed profecto vt te Miſſa catholica ſine communicantibus offendit, ita mihi multo magis communio veſtra ſine Miſſa diſplicet. Quod enim Miſſæ veſtigium in veſtra illa actione, præter externa quædam, veſtes dico, & vaſa, & nonnulla inania catholicæ Liturgiæ imitamenta? Quomodo enim Miſſa ſine oblatione? quomodo oblatio ſine Sacerdote? quomodo Sacerdos ſine Ordinatione Epiſcopi? quomodo Epiſcopus ſine legitima & Apoſtolica ſucceſſione? vel quomodo verum Sacramentum Corporis Chriſti, extra Chriſti Eccleſiam? Manifeſtum enim eſt, vt ait S. Cyprianus, apud omnes Hæreticos Spiritus ſancti gratiam non eſſe,

nec

nec eorum Sacrificia, quamdiu Hæretici sunt, posse Deo placere: neque spiritalis gratiæ sanctificationem Sacrificijs eorum tribui, qui offerunt ab Ecclesiastici corporis vnitate disiuncti. Solius enim Ecclesiæ Deus delectatur sacrificijs, quam Sacrificium Deo facit vnitas spiritalis: vbi & fidei veritas nullam credit in Trinitate distantiam, & pacis tenacitas fraternam seruat in charitate concordiam. Attende tibi, ait lex Deuteronom. XII. ne offeras holocausta tua in omni loco quemcunque videris; sed in loco, quem elegerit Dominus in vna tribuum tuarum. Audi, quis sit locus electus, ait S. Augustinus Rogatiano Donatistæ, & quæ tribus Domini. In Psalm. 131. habes: quoniam elegit Dominus Sion, elegit eam in habitationem sibi. Hic est locus electus, hic mons sanctificatus, hæc ciuitas supra montem posita, vt abscondi non possit; hæc radix catholica, hæc vitis fructifera longe lateque diffusa: & ego, inquit, dico tibi: Attende tibi ne offeras in omni loco, id est, in omni hæresi, & dicas; & hic Deus, & ibi Deus est. Qui alibi præter Ecclesiam colligit, ait Cyprianus,

Christi Ecclesiam spargit. vnica enim Sponsa Christi vnam Sponsi domum nouit, vnius cubiculi castitatem casto pudore custodit. Stare tu & viuere putas posse de Ecclesia recedentem? sedes sibi alias & diuersa domicilia condentem? Sacramentum Paschæ nihil aliud in Exodi lege continet, vt Agnus qui in figura Christi occiditur, in domo vna edatur. Caro Christi & sanctum Domini eijci foras non potest: nec alia vlla credentibus præter vnam Ecclesiam domus est. Vna autem Ecclesia, vna & intus esse & foris non potest. Qui enim de Ecclesia exierunt, certe in Ecclesia non sunt. ideoque quæcunque extra Ecclesiam tenentur & Sacramenta, & Scripturæ, ad speciem tenentur, non ad salutem: cum istá in sola Ecclesia catholica salubriter habeantur, vbi Fides cum Charitate retinetur. Extra hoc corpus, inquit S. Augustinus, neminem viuificat Spiritus sanctus, per quem charitas Dei diffunditur in cordibus nostris. neque enim particeps est diuinæ charitatis, qui hostis est vnitatis.

Tu vero optime nosti, quæ vnitas sit apud eos qui ab Ecclesia catholica recesserunt:

runt: vbi vt omnes a Catholicis, ita a ſeipſis ſinguli ferali odio diſſident. Etenim vt Sampſonis vulpeculæ caudis colligatæ capite in diuerſa tendebant, ita illi ſolo catholicæ veritatis odio coniuncti cætera omnia toto cælo differunt. Quinimo ſola vnionis conciliandæ mentio, paciſque ſtudium omnium odio in ſe concitando ſufficit. Hic teipſum tibi propono, qui non meminiſſe non potes, quomodo Turonenſi colloquio Auguſtani tui ad Caluinianos te reiecerint, tum vero nuperi librorum indices oſtendunt, quam non fraterne ijdem congregales tui ſcriptis non vno loco prouulgatis te exagitent. Ita dum neſcio quod Eccleſiæ ſimulacrum ex omni Sectarum, Schiſmatumque genere, tanquam Babylonici coloſſi pedes ex ferro, teſta, lutoque conflare conaris, illi ipſi qui conglutinari nec poſſunt, nec volunt, te oleum operamq; perdentem conuicijs contumelijſque traducunt: adeoque dum omnium eſſe cupis, nullius es; & Eccleſia, cuius ideam te fingis, ſpatio ferme imaginario coarctatur. Quid enim magis diſſonum ab ipſo fidei Symbolo? quid religionis Chriſtianæ principijs magis aduer-

uersum dici aut cogitari potest, quam vt puriorem Ecclesiam ad Holsatiæ nostræ angulum, & vnam atque alteram Ducatus Brunsuicensis Præfecturam restringere quis velit? cæteras Orbis Prouincias erroribus & superstitionibus oppressas ad veritatis lumen caligare existimet?

Agnosco sane Academiam vestram singulari quodam Dei beneficio, & sapientissimorum Principum cura, Viris eruditis & accurata docendi ratione cæteris per Septentrionem Scholis palmam præripere; helluationes & morum corruptelam, bonæ mentis pestem, obnixe auersari; tum quod præcipuum duco, maiorem sacræ antiquitatis cognitionem ad fidei controuersias disceptandas adhibere: toto tamen cælo abest, vt Catholicæ Ecclesiæ ad inuidiam obduci possit. imo quantiscumque doctrinæ præsidijs feliciter instructa, hoc vno est infelix, quod Catholica non est; dum Lutheri partem sequuta, scissuras contra vniuersi Orbis vnitatem fouendas suscepit.

Extrema malorum sunt Hæresis & Schisma, vnde præsens fidei iactura, & ineuitabile salutis naufragium sequitur, ab hac

peste nemo vnquam pius, nemo ſapiens vitiatæ diſciplinæ & corruptis Eccleſiæ moribus remedium quæſiuit. Ipſa enim ſeparatio impios oſtendit, vt ait Fulgentius, quæ tales eccleſiaſtico corpori non ſocios, ſed aduerſarios facit. Neque enim a conuentu eccleſiaſticæ vnitatis corpore ſepararentur & loco, niſi prius ab eccleſiaſtica fide diſcederent corde corrupto. Habet quidem ager Dominicus præter boni ſeminis frugem etiam zizania, eaque, proh dolor, copioſe ab inimico homine ſuperſeminata. verum non ideo ſegetem proteri aut exuri iubet pater familias; ſed zizania cum ipſa fruge ad meſſem vſque tolerat. Area hæc Domini ventilabro permundanda paleas frumento mixtas vſque in finem ſeculi ſuſtinere non recuſat. Exurentur ſuo tempore zizaniorum faſciculi ſine meſſis detrimento: illæſo tritico paleæ diſpergentur. Neminem intra Eccleſiam catholicam recte credentem, & bene viuentem aliena peccata maculant. Animæ ac ſaluti ſuæ iniurius eſt, qui palearum odio aream deſerit; cum frumentum non niſi ex area congregetur in horreum.

Nec despicienda est Christi Sponsa; quod diurno peregrinationis æstu fusca; quod decolorata longæ serenitatis Sole; quod etiam seculari puluere aspersa nunc videatur. nigra quidem illa, sed formosa: cuius gloria omnis interna cum sit, æmulorum oculos, in næuos rugasque cutis externæ tantum intentos fallit.

Sed bene est, quod inanis illa & fictitia Ecclesiæ larua, quam Sectarum auctores magna puritatis specie venditant, nullis fucorum pigmentis hactenus ita incrustari potuit, quominus suam prodat deformitatem: quippe cui nihil solidæ pietatis & sanctimoniæ subesse statim deprehendit, qui paulo penitius introspicit. Nam quod tu seueritatem disciplinæ ecclesiasticæ fratrum Bohemicorum exemplo reduci desideras, ea vetus querela est, & inane votum, a Melanchthone ante annos CXV. conceptum, vagiente adhuc in cunis Lutheranismo: quem si senescentem nunc adulta confirmataq; licentia ad obedientiæ iugum retrahi posse existimas, sane falleris. Excutere iugum, non mutare voluit; omnemque conscientiæ coercendæ rationem carnificinam arbitratur. Cur

enim

enim non de veteri pœnitentium disciplina potius restituenda cogitas? cur non vitæ religiosæ, & consiliorum euangelicorum obseruationem in vsum reuocare studes? Sed ita fit; filius ille adolescentior cum domum mensamque paternam reliquisset, dissipata substantia peregrè ad porcorum siliquas se proiecit. Ita post conculcatas & exustas a Luthero Canonum leges, Patrumque regulas, post proscriptos Episcopos, post euersa sanctioris vitæ asceteria, monitores correctoresque Bohemicos desideratis: quasi tam altum profanatæ religionis vlcus tali cataplasmate persanari possit.

Ego vero, mi Calixte, multo opportuniorem medendi modum tibi patriæque nostræ proponerem, si sanis consilijs locus relinqueretur; maiorq; veritatis pietatisque restaurandæ, quam factionum propugnandarum cura & solicitudo esset: cogitarentq; Principes, quæ mala in Rempublicam, quæ vitia & corruptelæ in mores vitamque priuatam, ex religionis subuersione profluxerint: quam timendi sint ipsis hypocritæ, & fanatici homines, qui defecatissimam religionis puritatem pro-

fes-

fecti, diuinas humanasq; leges promiscua facilitate proculcant, & sceleribus atque parricidijs eo grassantur, ne a quoquam dependeat, vel coërceri possit effrenis quiduis agendi licentia. Merito Ecclesia Catholica Mater Christianorum verissima, inquit Augustinus, non solum ipsum Deum, cuius adeptio vita est beatissima, purissime atque castissime colendum prædicas; sed etiam proximi dilectionem atque charitatem ita complecteris, vt variorum morborũ quibus pro peccatis suis animæ ægrotant, omnis apud te medicina præpolleat. Tu cum ætates gradusque omnes officijs suis instruas, doces etiam Reges prospicere populis, mones populos se subdere Regibus; quibus honor debeatur, quibus affectus, quibus reuerentia, quibus timor, quibus consolatio, quibus admonitio, quibus cohortatio, quibus disciplina, quibus obiurgatio, quibus supplicium, sedulo doces; ostendens quemadmodum & omnibus omnia, & omnibus charitas, & nulli debeatur iniuria. Deinde vitæ spiritualis magistram eandem prolixe celebrans, addit præclare: Quod vtinam isti Hæretici (Ecclesiæ scilicet

Ca-

Catholicæ contemptores) intelligere si valerent, nusquam profecto Deum nisi apud te, atque in tuo gremio, minime superbi & bene pacati venerarentur. Ad hanc tutius confugies, mi Calixte, quam ad fraternitatem Bohemicam, si Ecclesiæ doctrinam disciplinamque apud nostros restitutam cupias.

Ad hunc salutis portum te inuitare non desinam, ad quem sedulo peruestigandum tua inprimis opera me excitatum profiteor. Nam Romanam Ecclesiam, vnam illam, sanctam, Catholicam, & Apostolicam esse non tam facile mihi licuisset perspicere, nisi antea tuo ductu certo credidissem, eam non Antichristi sedem, & Babylonicæ meretricis lupanar, sed vere Ecclesiam etiam nunc esse, & salutis spem pie in ea viuentibus neutiquam denegandam; eo quod præcipua fidei capita, quibus fundamenti instar salus nostra innititur, salua & immota retineat. De reliquis, sin absque partium studio esset, vnionem aliquam vel saltem syncretismum iniri posse existimabas. Ad hæc multa temerario ille reformationis tumultu abrogata dolebas, quæ cum magno pietatis

emo-

emolumento potuiſſent retineri, multa quoque Eccleſiæ Catholicæ falſa,& abſurda fatebaris affingi, quæ aut plane ignoret, aut ipſa improbet. Ita tu Hermæ vialis inſtar in biuio defixus, digito intento viam, qua ad Eccleſiam Catholicam pergerem, mihi ſubindicaſti.

Quod autem a ſententia, quam maturo conſilio poſt longas atq; ardentiſſimas preces amplexus ſum, tuo colloquio me dimoueri poſſe exiſtimas, id vero fiet, vbi aliam Scripturam, alia Conciliorum Acta, aliam eccleſiaſticam hiſtoriam, & diuerſa Cypriani, Auguſtini, aliorumque Patrum ſcripta, ab ijs quæ certa & indubitata Romæ conſului, mihi exhibueris. Nam eluſiones, & ſubterfugia Spalatenſis, & ſimilium mangonum, in tam perſpicua antiquitatis ſententia admittere non poſſum.

Interim te, mi Calixte, per Deum & Chriſtum ſalutis noſtræ auctorem oro atque obſecro, vt animæ tuæ negotium tibi commendatiſſimum habeas; ſerioque cogites de Eccleſia Dei, Columna & Firmamento veritatis, qualem eam ab Apoſtolis, Viriſque Apoſtolicis fundatam, toto-

que

que Orbe diffusam, prima quinque secula viderint: quibus illa fidei dogmatibus, quibus Sacramentis, qua disciplina, quo regiminis modo tunc fuerit instructa; quanto studio puritatem & vnitatem suam aduersus hæreses & schismata vindicarit. Eius statum faciemque vbi diligenter inspexeris, tum sine odio studioq; partium dispice, quam omnia illa nunc salua supersint in Romana, cæterisque cum Romana communicantibus Ecclesijs; eamq; & nominis & dogmatis catholici hæredem, atque Apostolici depositi custodem agnosce. E contra perpende, quam truculenter & impie in Matris viscera sæuierint infausti illi reformatores; vt faciem eius deturpauerint, artus dilaniarint: vt pro veteri catholica doctrina suos quique substituerint errores & deliria: vt sacram Scripturam non secundum perpetuum & vniuersalem sensum & consensum SS. Patrum explicent, sed ex cerebri sui libidine nouis & priuatis interpretationibus peruertant: vt Sacramenta eorumque ritus abrogarint; Apostolicas traditiones, omnemque veterem disciplinam, Patrum & Conciliorum saluberrimis Constitutioni-

ni-

nibus firmatam, sustulerint, vel eneruarint; consilia euangelica & vitæ sanctioris studia exploserint; hierarchiam ecclesiasticam, & omnem præcipiendi & parendi distinctionem confuderint. Sublata Episcoporum auctoritas, nudo tantum nomine ad ditiones reditusque Ecclesiarum occupandos nonnuspiam seruato. Ordines Presbyterorum, & Diaconorum, cæterique officiorum & ministeriorum gradus abrogati: denique noua Ecclesiæ facies introducta omnibus seculis ignota; ad cuius conspectum quotquot inde ab Apostolis fuere Doctores, Patres, Episcopi, Virique sancti, velut ad monstrum & errorum lernam nunc cohorrescerent.

Et quoniam te Virum doctum, & antiquitatis sacræ vnum fere præ cæteris studiosum compello, cogita quanta Septentrioni nostro ex infelici illa religionis subuersione ignorantiæ cœcitas incubuerit. Patrum, & Ecclesiæ Doctorum non scripta tantum sed nomina ipsa ignota non solum vulgo, sed ijs qui in Ecclesijs Scholisque docendi munus sustinent. Si quæ forte cuiquam nota aut lecta, ex rhapso-

dis

dis & Ecclesiæ perduellibus ea tantum consarcinantur loca, quæ ad veritatem oppugnandam vtcumque facere videntur. Scis quali; librorum supellectile Ministri & Prædicantes apud nos instructi, ex quibus postillarum lacunis illi pastores doctrinæ pabulum crudum indigestumque gregi suo proponant. Contra si publicas priuatasque Bibliothecas hic inspicias, si studia cordatorum hominum expendas, statim vides, quam omnia ad primitiuæ Ecclesiæ mentem doctrinamque intelligendam explicandamque tendant. Libri & monumenta antiqua, præsertim sacra, summo studio & impensis maximis vndique parantur; & in ijsdem publica luce donandis doctorum hominum desudat industria. Ita nuper Græcorum Patrum in Prophetas commentarijs, alijsque in vetus Testamentum quas vocant catenis non vno volumine comprehensis, immorientem vidi optimum doctissimumque Corderium, alios Concilijs antiquis & SS. Patrum operibus ab interitu vindicandis; alios historiæ ecclesiasticæ Annalibus procudendis occupatos noui. & ne quid in tenebris lateat, quo fides catholica illu-

stra-

strari possit, sunt qui veterum Christianorum cœmeteria cryptasque Martyrum ingenti Romæ subterraneæ opere descriptas in lucem edant. Ita vnus omnibus antiquitatis retinendæ amor, nouitatis auersatio. Eadem mihi nouæ sectæ deserendæ, eadem antiquæ fidei amplectendæ causa, ad quam te & Vossium nostrum iterum atque iterum inuito, certissime æternæ salutis lucro, quod extra Catholicam Ecclesiam frustra speratis. Hoc tandem, mi Calixte, rogo, quod ille in simili caussa apud S. Augustinum; si institutũ & exemplum meum piget imitari, noli aduersari. Vale. Romæ, Anno Iubilei MDCL. Kal. Septembris.

EPI-

EPISTOLA GEORGII CALIXTI

Ad Christophorum Ranzouium

Salutem ab auctore salutis.

GENEROSE Vir, Domine & amice longe cariſſime, quoties huc venerunt, qui ex Italia redirent, toties de te ſciſcitatus ſum. Fecit enim tuum pietatis, virtutis, & eruditionis ſtudium, cuius hic luculenta ſpecimina edidiſti, vt te in oculis geram, & de incolumitate tua ſolicitus ſim; certa ſpe nixus, te communi noſtræ patriæ magno ornamento inſignique emolumento breui fore. Vt autem fieri ſolet; alij nihil de te referre poterant, alij nunciabant te Romæ degere, & familiaritatem contraxiſſe cum Henrico Iulio Blumio, noſtræ olim diſciplinæ alumno. Cuius rei certiores nos faciebat haud ita pridem Franciſcus Henricus VVitzendorpius, Patritius Luneburgenſis, niſi mihi memoria imponit; cui iam ſeneſcens, quod talia attinet, non ſemper poſſum fidere. Sed nuper etiam non nemo hac

 tranſ-

transiuit, qui me quidem alloquutus non fuit, nec mihi innotuit, sed alijs narrauit, te admodum familiarem factum Lucæ Holstenio, & nonnullis Iesuitis, qui multoties tibi scrupulos inijcerent, & dubia mouerent, vt propemodum inciperes vacillare, & Religionem Pontificiam reformatæ anteferre. Venit idipsum ad aures nostri Vossij, eiusque animum vehementer perculit, vt ad me quoque deferret. Commouebar equidem, fateor, aliquantulum: sed cum me recolligerem, & prudentiam vimque ingenij tui expenderem, & Vossium bono animo esse iussi, & ipse fui; non ignarus, quanta illa tibi diuinitus concessa, & quam frequenter fallant, & plane infidi nuncij sint rumores. Non potes ignorare, inter omnes partes, in quas hodie, proh dolor, scinditur populus Christianus, Pontificiam plurimis superstitionibus, corruptelis, figmentis, & nouitatibus scatere: inter quas etiam est, qui hodie celebratur Iubileus, antea apud Christianos inauditus, & demum ante annos CCCL. a Bonifacio IIX. homine improbo institutus. Quamquam hoc malorum minimum videri possit; si

cum

cum dictatibus Hildebrandicis aliquanto antiquioribus comparetur. Qui Pontificijs se iungit, cogiturse separare ab omnibus alijs Christianis, qui sunt per totum Orbem terrarum; & quidem ob caussas aliquando non admodum graues. Cogitur enim anathema illis dicere, qui Purgatorium non admittunt, qui septenarium numerum Sacramentorum in dubium vocant, qui Baptismum Ioannis & Christi eundem fuisse non fatentur. Iam quod attinet Primatum Pontificis de iure diuino, eiusque infallibilitatem, mutilationem Eucharistiæ, & Missam sine communicantibus, hæc talia sunt, vt a Christianis Græcis, Lutheranis, & Caluinianis, quemadmodum appellamus, reijciantur; licet ipsi propter eiusmodi rejectionem siue improbationem a Pontificijs anathemate feriantur. Græca Ecclesia sicut sub iugo tyrannico gemit, & dira seruitute premitur; ita paulatim ignorantia quadam opprimitur, & necessaria ad iudicium de doctrinis controuersis ferendum eruditione destituitur. Caluiniana hinc magnam maculam contrahit, quod contra disertam Seruatoris adsertionem Cor-

poris Sanguinisq; Dominici in sancta Eucharistia praesentiam inficiatur. Lutherana, quae dogmati vbiquitatis inhaerescit, vix minorem, dum hunc satis crassum errorem tuetur & obtrudit. Mi nobilissime Ranzbui, ausim affirmare, vix alibi Ecclesiam inueniri melius comparatam, quam in nostra patria, & hic in Ducatu Brunsuicensi, ditionis VVulfebutenlicae & Calembergicae. Exulant enim inde non modo superstitiones & corruptelae Pontificiae, sed etiam Caluinismus, qui praesentiam in Eucharistia negat, & illaudabile dogma vbiquitatis. Contra inscitiam quoque in Academia pugnamus, quantum possumus, & optimae eruditionis studia alias fugientia retinere cupimus & stabilire. Scis etiam pro pietatis & sanctimoniae studio nos satagere, & quod doceamus absque eo gratiam Dei, & salutem firmam, & indubitatam subsistere non posse. Superamur tamen fateor, quod seueritatem disciplinae ecclesiasticae ad pietatem omnino facientis attinet, a Fratribus Boemicae confessionis. Caeterum tuo consilio & prudentia & auctoritate in patria nostra, quae adhuc desiderari

pos-

poſſint, aut emendari poſtulent, aliquando ſuppletum, & correctum iri ſpem omnino certam concepi. Qua ne fruſter, faxit Deus Optimus Maximus, tibique inſpiret, quæ huc faciant, & ad illuſtrandam diuinam gloriam, & promouenda patriæ Eccleſiæ Reiquepublicæ emolumenta. Si quis autem ſcrupulus iniectus, ei quæſo locum concedere noli. & ſi forte remouere totum nondum poſſis, ita ſuum iter inſtitue vt in reditu nos inuiſas: nullus enim dubito, per auxilium diuinum, & mutuam noſtram collationem facile ſublatum iri. Bene vale & age feliciter noſtri memor, quemadmodum nos tui. Ex Academia Iulia VI. Maij. CIϽ IϽ C L.

Generoſitati tuæ addictiſſimus

GEORGIVS CALIXTVS.

